

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 28

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 28", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72*, Kanneworff, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_002-shoot-workid4_002_028.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

433

Fortegnelsen over alle udkomne Skrifter, siden

Trykfriheden.

Anden Aargang, 28. Stykke.

No. 412.

Kierlighed uden Strømper. Et Sørgeespil i fem Optog. Kiøbenhavn

1772. Trykt hos A. H. Godiches Efterleverske, og sælges i Badstuestrædet No. 83. for 24 Skilling. Stor 5 og et halv Ark 8.

De Taarer, som skal flyde ved dette Sørgeespils Læsning eller Forestilling, maae Latter aabne Veien for; og en god Tribut heraf maae de lave sig paa at betale, som have nogen Følelse af det Burleske. Den første Smiil fordrer allerede Titelen: og den latterlige Kontrast, som vi føle ved de Ord: Kierlighed uden Strømper.

2

434

Et Sørgeespil, den samme underholdes mesterlig igiennem det heele Stykke: Situationer, Sprog, Handlinger, alt stemmer paa det nøiagtigste hertil. Kort, dette Stykke indtager fuldkommen iblandt Tragoedierne det samme Sted, som en Peder Paars iblandt de Episke Digter. Vi ville saa kort, som mueligt, gjøre Læserne bekjendte med Forfatterens heele Plan: Grethe (Navnet karakteriserer hende) er Heldtinden: hun er forlovet med en Skræder-Svend Johan von Ehrenpreis, for hvis skyld hun havde givet en anden, hans Navn er Mads, Kurven: Men en Hendelse, (en Majors Buxer var gaaet i tu) kalder Johan fra sin Elskte, og opholder ham nogle Dage over hendes Forventning: Imidlertid forskrækker en Røst vor Grethe i Søvn med disse Ord: Du

aldrig bliver gift, hvis det i Dag ey skeer:

Hun vaagner, erindrer sin Drøm, og Røsten er hende et Orakel; I Dag at blive gift! — og hendes Johan er borte! — alt otte Dage over Tiden er han borte. — Men aldrig at blive gift! — den Skiæbne var haardere, end Døden. Hvad er her at gjøre? Mette (hendes Fortroelige) giver Hende et Raad, som hun, efter nogen Strid med sig selv, følger: Hun maae tage den forskudte Mads til Naade igien, og gifte sig med ham: Mads faaer dette Tilbud at høre, og ikke alleene modtager det, men sættes nesten uden for sig selv

3

435

af Glæde derover. Men denne Glæde er kuns kort: Til Uheld kommer just Johan nu hjem, og viser sig for sin Grethe: Hun seer ham, og føler al sin forrige Kierlighed i sin største Heede: Troeskabs Pagten fornyes, og hun lader ham vide, at den i Dag skal fuldkommes ved Ægteskab. Den Nødvendighed af i Dag forvolder her en nye Ulykke: Johan har ingen Strømper; og at staae Brudgom i Støvler, var at udsætte sig for Folkes Latter. Her kommer Elskov og Ære i Strid sammen. Dog Mette gjør Ende paa den, og giver Johan det Raad, at stjæle Madses, sin Rivals Strømper: Han lader sig endelig overvinde af sin Elskov til at begaae dette Tyverie, og nu er alting got: Johan har Strømper, og intet hindrer, at jo Grethe faaer sit Ønske opfyldt. Imidlertid er den ulykkelige Mads, som nu anden gang har faaet Kurven, saa rasende over sin Skiæbne, at han beslutter at gjøre Ende paa sit Liv. Jesper, hans Fortroelige, yttre for ham den Mistanke, at de Strømper tilhørde ham,

som gjorde Johan i Dag til Brudgom: Mads er for meget Heldt til at kunde fatte saa lav en Mistanke: Jesper foreslaaer at lade hans Kiste indbringe, for at eftersøge Sagen: Mads tilstæder det: man søger overalt, men Strømperne ere borte, og Jespers Mistanke bliver retfærdiggjort. Et Skielmstykke, som ikke maae gaae ustraffet af, er saaledes

4

436 opdaget! Der beslattes Hevn: Mads, som endnu ikke har smagt Mad eller Drikke i Dag, holder det for uforsigtigt, fastende at gaae sin Rival imøde: Jesper giver ham Anviisning paa et got stort Fød Kaal, hvilket han strax giver sig ifærd med: Efter denne Udrustning gaaer han hen for at opbyde sin Rival, som tilligemed Grethe nu staaer paa Pyndten at see sin Kierlighed ved det forønskete Maal: Han kommer frem, og i Grethes Nærværelse skiælder Johan for en Tyv: og at han har Ret dertil, beviser han af de Strømper, Johan har paa, paa hvilke Madses Navn ved Knæet staaer syet, og som Grethe tilstaaer selv at have syet derpaa. Grethe efter nogen Betænkning griber til den Beslutning, at besvime. Nu bliver Johan Heldt; han kan ikke overleve den Skam han føler over at have vanæret sin Elskte; men tager en Kniv frem og stikker sig: Grethe, indtaget af denne Heldtegierning, gjør ham den efter og stikker sig med. Nu kommer Touren til Mads, som af et got Hierte ligeledes stikker Kniven i Livet. Den ene Heldt opvoxer af den andens Liig. — Derfor for bliver Mette og Jesper Heldte med! — for Selskabs skyld stikke de sig ogsaa, og dermed ende Sørgespillet. — Vi have her forelagt vore Lælere et Stof, hvoraf de maae spaae sig de latterligste Optrin; det kommer kuns derpaa an, om det er falden for Resten i en lykkelig Arbeiders

5

437

Hænder; og det er det gandske vist; den samme burleske Smag, som yttre sig i Karakterernes Anlæg, hersker overalt i deres Udførelse, og taber sig aldrig end ikke i de mindste Omstændigheder. Vi kunne ikke andet i den Henseende end lykønske os med er Genie, der saa lykkelig veed at udføre en Idee, som dog har saa meget Originalt; vi ønskede oftere at see Stykker fra ham i det Burleske, der falder ham saa let og naturligt. Men Ondt skulde det paa den anden Side gjøre os, om vi havde Grund til en vis Mistanke, om vi torde tiltænke Forfatteren den uædle Hensigt, paa nogen Maade at ville gjøre latterlig den Deel af vore Skuespille, som vi kalde Tragoedier! vi ville troe, at en saadan Mistanke fornærmer Forfatteren; men saa meget er dog vist, at hans udgivne Stykke lettelig kan foranledige den! Og denne Tanke gjør, at vi nødigt vilde see det at blive opført paa Skuepladsen. Her i det ringeste bør man omgaaes alt for samvittighedsfuld med Tragoediens Ærværdighed, til at vilde vanhelde endog dens mindste Træk med en latterlig Harleqvins Mine.

No. 413.

Troens Retfærdighed og dens Frugter, forestillet i en Prædiken, holden i Kiøbenhavn til Aftensang paa 22. Søndag efter Trinitatis 1771. i det Kongelige Waisenhuus, over Epistelen

6

438

Philip. 1. 6-12. af Jacob Kullerup, Cand. Theol. Kiøbenhavn 1772. Trykt hos Svare, og sælges paa Adresse-Contoiret for 6 Skilling. Halvandet Ark 8. foruden Fortalen.

Forfatteren siger os i en Fortale, at Aarsagen til denne Prækens Udgivelse ikke har været Lyst til at være deres Lærer, som han ey er kaldet til, og hvorfor da ikke det? - jo, thi Apostelen

advarer ey at blive mange Lærere, men enhver at blive i det Kald, hvortil han er kaldet o. s. v. Hvad Forf. har tænkt ved denne Apostoliske Advarsel, vide vi ikke; men da vi havde igiennemlæst hans Præken, tænkte vi virkelig, at det vist ikke maatte være hans Kald paa denne Maade at tiene Verden. Det gjør os ondt, at vi skal udlade os saaledes om et Arbeide, hvorved Hr. K. har søgt at recommendere sig; thi denne er endelig Aarsagen til dets Offentliggjørelse (see bemeldte Fortale), men vi kan intet mod Sandheden, ney; en mavrere Afhandling i alle Henseender have vi endnu ikke fundet i nogen trivial Husspostill. Hans Proposition er: Retfærdigheds Frugter: han viser 1) hvilke de ere, 2) deres Ypperlighed. I den første Deel handler han ikke alleene om, hvilke Retfærdigheds Frugter ere, men og deres Beskaffenhed — den anden Deel bliver altsaa tilbage som et Omqvæd af

7

439

den første. Vi ville ikke indlade os i videre Bedømmelse; thi vi maatte blive uendelige; dog et Sted af S. 16. ville vi give Læserne som en Prøve paa Forfatterens Skarptænkthed: "Blive de kierlige, kan de ikke handle

med Lyst imod Guds Bud, om de end forseer sig ved Kiødets Skrøbelighed, som bliver tilbage efter Guds vise Raad, at de ikke, som vore første Forældre skulle speile sig i deres Fuldkommenheder, falde til Hovmod, og søge Livet i sig selv, ja at vilde være selv Gud, o. s. v."

No. 414.

Prædiken, holden Nyeaars-Dag 1772. over Evangelium Luc. 2, 21. af Niels Glatved, Provst over Nedre-Borgesyssels Provstie, og Sognepræst for Friderikshalds Meenighed og den der liggende Guarnison. Trykt og tilkiøbs hos J. R. Thiele for 8 Skilling. Stor 3 Ark 8.

De vittige Titler opvække gemeenlig en ufordeelagtig Fordom hos os imod Skriftet; og de vittige Propositioner spaae os sielden de gode Prækener. Nærværende Forfatters Proposition er;

Vor Nyeaars-Dag, som den allerhøieste Guds Søns hellige Navne-Dag,

8

440

ved hvilken Anledning han betragter 1) Navnet,

2) Navnets Bemærkelse, 3) Lærdommen af Navnet til vor Trøst og Opbygelse; thi det er (1) det allerdyrebareste Navn, (2) det allerseligste Navn, (3) det allerhelligste Navn. Vi troe, at endog de lidet erfarne Læsere skulle næsten ikke behøve meer, for at slutte til Talens Værd, og karakterisere Prædikanten. — Dog nogle kunne forundre sig over, at en i sig selv saa ufrugtbar Gienstand har kundet foranledige saa mange særskilte Betragtninger; og maaskee kunne de være nysgierige for at vide, hvorledes han slipper derfra: O! det gaaer fortreffelig! Concordantzen tilbyder Paralel-Sproge nok for at fylde een Deel. — Deklamations-Aanden hielper ypperlig i en anden; Udsvævelses Friheden i den tredie; og hvem vil endelig betage vore Prædikantere et Privilegium, de have saa gammel Hævd paa, - at sige een Ting meer end een gang — At en Times Tid paa denne Maade saa opfyldes, og et par Ark fuldskrives, derom ere vi, Tak være den største Deel af vore Prækere, længe siden overbeviste.

No. 415.

Greve Johan Friderich Struensee, forrige Kongelige Danske Geheime-Cabinets-Minister og Maitre des Reqvettes, hans

9

441

Levnets Beskrivelse og Skiebne udi de sidste Aaringer i Danmark; hvorudi findes det Vigtigste af det i Regieringen og ved Hoffet Passerede, i hvilket denne Mand har haft saa stor en Indflydelse, samt en kort Efterretning om hans Fald, Arrest, Forhører og Beskyldninger, som hidindtil ere lagte for Dagen imod ham. Kiøbenhavn 1772. Trykt hos M. Hallager, og sælges hos Hr. Buch paa Nørregade for 24 Skilling. Stor 6 Ark 8.

Læserne see af Titelen, hvad de have at vente sig af denne liden Piece, og vi ville forsikre, at de ikke blive bedragne i deres Forventning. Forfatteren har her samlet alle de Forandringer og Begivenheder, som henhøre til den Struenseeiske Periode, hvilken han fortæller i den Orden, som de fulgte paa hinanden. — Sandhed og Upartiskhed fremlyse over alt i hans Fortælling, som er affattet i en net Korthed, og velpassende Stiil. Forfatteren har ved dette lidet Verk især den Fortieneste, at han har sat Læseren i Stand til i en Hast at kunde overse den besynderlige Tidspunkts Tildragelser, der længe vil være en Gienstand for Opmærksomheden.

No. 416.

Et Original Brev til Grev J. F. Struensee fra hans Fader, af det tydske Sprog oversat.

10

442

Trykt og sælges hos J. F. Stein for 2 Skilling, et halv Ark 8.

Original er dette Brev; vi have det i Hr. D. Münters udgivne Omvendelses Historie, og er længe siden anført i de offentlige Tidender. Vi læse det, og tænke paa det ømme Forhold imellem den bedrøvede Fader og hans ulykkelige Søn! og vort Sind røres let, uden at fordre stærke Træk, som ey heller udmærke denne Skrivelse.

No. 417.

Breve fra en Ubenævnt til Enevold Brandt, fundne i den Brevtaske, som han bestandig havde baaret hos sig. Oversat af den franske Original, 2 Ark 4. (Findes ogsaa oversatte paa Tydsk). Alle hos Boghandler Steinmann.

Disse tvende Breve karakterisere os uden Tvivl en retskaffen Patriot. De ere tilsendte Grev Brandt, imedens han var i sin største Ophøielse, og endskiønt Forfatteren er ubenævnt, har han dog ikke været ubekjendt, han skildrer sig tydelig nok i Brevene. Desmeere beundre vi det kiekke Mod, hvormed han siger Brandt alle sine Tanker, saavel om den da værende Tingenes Forfatning, som om de Personers Forhold, der bestyrede det Heele, og det eengang paafølgende Udfald: Kierlighed

11

443

til Kongen og den Kongelige Familie, og en varm Iver for det almindelige Beste, saavel som et besynderligt Venskab for Gr. Brandt, synes at have dikteret ham i Pennen, hvad han skrev. Han opmuntrer Brandt til at redde sig selv og det Almindelige, og foreslaaer ham Manden, hvorledes det best kunde lade sig gjøre.

No. 418.

Paalidelig Underretning om den henrettede Enevold Brandts Forhold og Tænkemaade i hans Fængsel, indtil hans Død paa Echafautet den 28 April 1772. Forfattet af J. Hee.

Trykt hos J. R. Thiele, og sælges i No. 8. paa Børsen for 24 Skilling. 6 Ark 8.

Indholden alleene bør være nok til at gjøre denne liden Efterretning interessant: Den Person, om hvis Forhold og Tænkemaade vi heri underrettes var en af dem, som havde tildraget sig alt for meget Publikums Opmærksomhed, imedens han var bekjendt fra en langt anden Side, end den, fra hvilken han her skildres. En saa uventet og saa lykkelig Katastrophe maae glæde alle Retsindige, og gjøre de Ligegyldige i det ringeste eftertænkende. Ja, naar vi uden Fordomme læse, hvad H. Hhed her har meddeelt os, kunne vi lige saa lidet mistænke Brandts retskafne Sindsforandring, som

12

444

Hr. Provstens Upartiskhed i at fortælle os derom: Nogle udsprede Rygter havde opvakt en ufordeelagtig Fordom hos adskillige i Henseende til den første Post: dette havde H. Hhed ikke uden Fortrydelse erfaret; og mueligt at han derover har ilet med at give os denne paalidelige Underretning i Hænder. Det var Hr. Provsten om at gjøre, i tide at forebygge de lige saa ugrundede, som ufordeelagtige Domme, og tilintetgjøre den hos nogle alt rodfæstede Mistanke. Han leverede os derfor, saa snart som mueligt, denne Fortælling, hvori Han alleene har haft til Hensigt, at meddeele det Virkelige og Sandfærdige. Af disse Aarsager ville vi undskylde H. H., at han ey har anbragt og igiendrevet meere end en eneste af Gr. Brandts Religions Tvivl, nemlig om Arvesynden, og at han (efter vore Tanker) er tilstrækkelig har forsvaret samme; — men vi troe sikkert, H. H. mundtlige Fordrag for Gr. Brandt har været baade tydeligere og meere overbevisende — da han besidder større Gaver til at tale end skrive. — Stilen og de lange Perioder ville vi ey berøre, saasom denne Beretning i disse Henseender fuldkommen

ligner Forstyrernes Forstyrrelse,

hvorum vi tilforn have tilkiendegivet vore Tanker.

13

445

No. 419.

Bekehrungsgeschichte des vormaligen Grafen und Königlichen Dänischen Geheimen Cabinets-Ministers Johan Friderich Struensee, nebst desselben eigenhändiger Nachricht von der Art, wie er zur Aenderung seiner Gesinnungen über die Religion gekommen ist. Zum Druck gegeben von D. Balthasar Münter. Bey Rothens Erben und Proft. Sælges paa Bogladerne for 4 Mark. Stor 19 Ark Med. 8.

Denne Omvendelses Historie fortæner i fleer end een Henseende at anprises: Den indeholder en tilstrækkelig Apologie for vor dyrebare Religions Sandheder, udført paa en lige saa grundig, som i Særdeleshed ordentlig og interessant Maade: Gr. Struensee havde ikke alleene erklæret sig imod den aabenbarede, men endog tildeels imod den naturlige Religions Sætninger, og havde ved Grundsætzer forskandset sine vildfarende Meninger: Fornuft og Aabenbaring maatte derfor med forenede Vaaben vinde ham, hvis han skulde vindes; og hans retskafne Sielesørger Hr. Dr. Münter har vidst at betiene sig af disse paa den fordeelagtigste Maade:

H. H. behøver ikke vor Lovtale; Struensee selv aflegger det Vidnesbyrd, at han havde truffet den Maade at omvende ham, som var den eneste muelige; og ingen, som har igiennemlæst

14

446 nærværende interessante Skrift, vil miskiende Hr. Dr. M**s Fortieneste. H. H. betiener sig ikke af den glimrende Veltalenhed, for at blende ham Synet, eller heftige Udraab, for at bedøve ham, eller sophistiske Beviser til at forraske ham, ney! han bruger simple og let fattelige Grunde, hvilke han fremsætter og viser i den Styrke, som hans Modstander ikke andet kan end føle. Han lader denne fremføre sine Beviisgrunde for sit eget antagne System, raisonnerer beskeedentlig med ham derover, advarer ham, naar det staaer paa Fald, og endelig overlader Sandheden alleene Æren for heele Seieren. H. H. har afdeelt Historien efter Dagene, naar han besøgte Greven, og enhver Afdeeling indeholder de Punkter, som den Dag bleve forhandlede, og den Fremgang, som blev gjort til hans Omvendelse. Det er ikke et Lykketræf, som bestemmer Materien til enhver Dags Samtale; ney! Hr. M. har i Forveien betænkt den, skrevet og giennemtænkt de Punkter, som især vare vigtige, hvilke han efterlader hos den Fangne til videre Overtænkelse. En saa vindskibelig, indsigtfuld og redelig Lærer høstede omsider ogsaa den forønskede Frugt af sit Arbeide. Religionens Sandheder blive Struensee Lys, Trøst og Beroeligelse; og Religionens Tiener har hans gandske Høiagtelse og ømmeste Fortroelighed! Fleere end et Sted giver os de meest rørende Be-

15

447 viser herpaa. Og, skulle vi endelig sige, hvad der foregik hos os ved denne smukke Histories Giennemlæsning, da var vort Hierte deelt imellem lige saa stor Høiagtelse og Kierlighed for den fortreffelige Dr. Münter, som Medlidenhed og Interesse for den ulykkelige og fortrydende Struensee.

No. 420.

Tre Forslage og Planer til det Geistlige

Reformations-Verk, som ikke kom i Stand i Struensees Tid. 1) Om at afskaffe Geistligheden reent, og overalt indføre verdslige Præster. 2) Om at formindske Geistligheden, og afsætte den største Deel Præster. 3) Om at klippe Geistlighedens Indkomster, og ophæve Præsternes Tiende. Til Bestyrkelse for de Philopatreianske Sætninger. Opofrede den samtlige nærværende Geistlighed, af Forfatteren, forhen Præst i Wendsyssel i Nørre-Jylland. Kiøbenhavn 1772. Trykt og sælges hos Höecke for 10 Skill. Stor 2 1/2 Ark 8.

De Philopatreianske Sager have, ligesom de Struenseeiske, ved deres Mangfoldighed længe siden gjort os ækle: Ikke desmindre overvandt vi os dog til at læse denne Piece; og den er en af det Slags, som sætter os strax i en god Lune, og bestandig underholder os i den samme. Vore

16

448

Læsere begribe vel, at vi have at gjøre med en Satyrikus; ja, det er just saadan en, som var en Philopatria værdig. Han vil ikke spilde sin Galde paa ham; men affærdiger ham i en bestandig spøgende Tone, i det han giennemgaaer hans Sætninger, og ved at drive dem til det yderste, fremstiller dem saa meget des latterligere: Hans Satire taber sig ikke i koleriske Enthousiasmer, eller bittre Udraab, men underholder sig til Enden ved en jevn stikkende Munterhed. Stilen, han fører, er ligesaa jevn, og afpasset efter Materien.

No. 421.

Statsmanden, et Ugeblad, No. 1. og 2. hvert 1/2 Ark 8. à 2 Skill. Trykt og sælges hos Höecke.

No. 422.

Antistatsmanden, No. 1. og 2. hvert 1/2 Ark, og No. 3. 1 Ark 8. à 4 Skill. Arket, hos Thiele.

Skiønt baade Stiil og Tanker ere langt bedre i disse Blade, end vi kunde vente dem af en Bynch, saa nødes vi dog til at tage ham an for den sande Forfatter, da han i heele 14 Dage ved Vand og Brød rundeligen er underholdt paa Statens Bekostning, til Belønning for deres Udgivelse. — Af denne Aarsag ville vi ey videre bedømme dem, eftersom vi see at de høre til et andet Forum.